

İqlim dəyişikliklərinə uyğunlaşma: Zərurət və global vəzifə

İqlim dəyişikliyi müasir insanlığın üzləşdiyi ən ciddi problemlərdən biridir. Dünya Bankı və BMT-nin məlumatlarına görə, iqlim dəyişikliklərinin təsiri artıq bütün qitələrdə və əksər ölkələrdə hiss edilir, milyardlarla insanın həyatına, sağlamlığına və rifahına təhlükə yaradır.

Bu gün global istiləşmənin nəticələri daha çox hiss olunduqda, dəyişən iqlimə uyğunlaşma və onun təsirlərinə qarşı davamlılıq yaratmaq məsələsi beynəlxalq gündəmin əsas məsələlərindən birinə çevrilir.

Niyə uyğunlaşma vacibdir?

Paris Sazişində beynəlxalq ictimaiyyətin əsas vəzifələrindən biri iqlim dəyişikliyi ilə bağlı ümumi riskin azaldılmasıdır və bu, uyğunlaşma strategiyalarının işlənilməsi və hazırlanmasını və həyata keçirilməsini nəzərdə tutur. Bu, sazişdə iştirak edən ölkələrin uyğunlaşma qabiliyyətlərini gücləndirməli və bu təşəbbüsləri dəstəkləmək üçün kifayət qədər maliyyə axınlarını təmin etməli olduqlarını bildirir.

Dünya Bankının məlumatlarına görə, 2050-ci ilə qədər iqlim dəyişikliyi yalnız Cənubi Asiya, Afrika və Latın Amerikasında 140 milyon iqlim miqrantının meydana çıxmasına səbəb ola bilər. Bu, dəniz səviyyəsinin yüksəlməsi, ekstremal hava hadisələri və ekosistemlərin deqradasiyasının milyonlarla insanı evlərini tərk etməyə məcbur etməsi ilə bağlıdır. Bununla belə, ən böyük zərbə ən həssas əhali qruplarına, xüsusən də inkişaf etməkdə olan ölkələrə dəyir.

İqlim dəyişikliyinə uyğunlaşma yalnız riskləri və zərərləri azaltmağa deyil, həm də dayanıqlı inkişafa töhfə verir. Məsələn, dayanıqlı kənd təsərrüfatı təcrübələrinin tətbiqi dəyişən iqlim şəraitində məhsuldarlığı artırmağa kömək edir və daşqınlar və quraqlıqlara davamlı infrastrukturun inkişafı minlərlə insanın həyatını və milyardlarla dolları xilas edə bilər.

Maliyyə dəstəyinin rolu

İqlim dəyişikliyinə səmərəli uyğunlaşma üçün əhəmiyyətli maliyyələşdirmə lazımdır. BMT vurğulayır ki, xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələr uyğunlaşma proqramlarının həyata keçirilməsi üçün beynəlxalq ictimaiyyətin köməyinə ehtiyac duyurlar. Paris Sazişi çərçivəsində inkişaf etmiş ölkələr inkişaf etməkdə olan ölkələrdə iqlim tədbirlərini dəstəkləmək üçün hər il 100 milyard dollar səfərbər etməyi öhdələrinə götürüblər. Bununla belə, Dünya Bankının hesablamalarına görə, maliyyələşdirməyə ehtiyac daha yüksəkdir və real nəticələr əldə etmək üçün əlavə səylər və resurslar lazımdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, COP29 (Bakıda) çərçivəsində maliyyələşmənin 150 milyard dollara qədər artırılması məsələsi müzakirə olunacaq.

Həmçinin, beynəlxalq maliyyə axınlarının koordinasiyasının yaxşılaşdırılmasına ehtiyac var ki, vəsaitlər ən həssas ölkələrə və regionlara yönəldilsin. Bu, iqlim təhdidlərinə operativ reaksiya verməyə və dayanıqlı inkişafı təmin etməyə imkan verən mexanizmlərin yaradılmasını və dəstəyini nəzərdə tutur.

Davamlılıq yaratmaq üçün global səylər

İqlim dəyişikliyinə uyğunlaşma cəmiyyətlər və ekosistemlər üçün iqlim dəyişikliyinə nəticələrini yumşaltmağa kömək edəcək tədbirlərin hazırlanmasını və həyata keçirilməsini nəzərdə tutur. BMT-nin hesabatında vurğulanır ki, uyğunlaşma strategiyaları ekstremal hava şəraitinə davamlı infrastrukturun tikintisindən tutmuş dəyişən iqlim şəraitinə uyğunlaşdırılmış yeni kənd təsərrüfatı metodlarının işlənilməsinə qədər dəyişə bilər.

Davamlılıq yaratmaq üçün yalnız milli deyil, beynəlxalq səylər də tələb olunur. Əhəmiyyətli aspektlərdən biri ölkələr arasında bilik və texnologiyaların mübadiləsidir ki, bu da daha səmərəli uyğunlaşma strategiyalarının işlənilməsinə imkan verir. Bu mənada Dünya Bankı və BMT kimi beynəlxalq təşkilatlar belə təşəbbüslərin koordinasiyasında və dəstəyində mühüm rol oynayır.

İqlim dəyişikliyinə uğurla uyğunlaşmaq və onun mənfi nəticələrini azaltmaq üçün ölkələr yalnız öz uyğunlaşma strategiyalarını və mexanizmlərini inkişaf etdirməli deyil, həm də beynəlxalq səviyyədə fəal əməkdaşlıq etməlidirlər. BMT və Dünya Bankı iqlim çağırışlarına uyğunlaşma üçün maliyyə resurslarının səfərbər edilməsində və dövlətlərin potensialının inkişafında mühüm rol oynayır.

İqlim dəyişikliklərinə davamlılıq yaratmaq yalnız sağ qalma məsələsi deyil, həm də ölkələrin iqtisadi dayanıqlılığını artırmaq və öz vətəndaşları üçün daha yaxşı gələcək təmin etmək imkanıdır. Paris Sazişinin bütün tərəflərinin risklərin azaldılmasına və yeni iqlim reallıqlarına uyğunlaşmağa yönəlmiş məqsədlərə nail olmaq üçün səylərini davam etdirmələri vacibdir.

İqlim dəyişikliyinə nəticələrinin aradan qaldırılması qlobal səviyyədə qətiyyətli və əlaqələndirilmiş tədbirlər tələb edir.

Azərbaycanın xarici işlər nazirinin müavini, COP29-un baş müzakirəçisi Yalçın Rəfiyev qeyd etdiyi kimi, COP iqlim dəyişikliklərinin qarşısının alınması üçün ən mühüm platformalardan biridir.

“Əgər iqlim dəyişikliyi hazırkı ssenariyə uyğun davam edərsə və ya daha da pisləşərsə, dünya böyük bir fəlakətlə üzləşəcək. Bu təhdidin qarşısını almaq üçün BMT-yə üzv ölkələr, həmçinin Rio-de-Janeyro konvensiyasının və Paris Sazişinin tərəfdaş dövlətləri ciddi və nəticəyönümlü addımlar atmalıdırlar. Bu cür addımlar üçün ən uyğun platformalardan biri COP tədbirləridir”, - deyərək Rəfiyev vurğulayıb.

Xatırladaq ki, bu ilin noyabr ayında Azərbaycanda BMT-nin İqlim Dəyişiklikləri üzrə Çərçivə Konvensiyasının (COP29) 29-cu Sessiyası keçiriləcək. Bu barədə qərar keçən ilin dekabrın 11-də Dubayda keçirilən COP28-in plenar iclasında qəbul edilib.